

Бягайте, монополът пада!

Репортаж от пропукването на цифровизацията и опитите да бъде закрепена

Капитал

"Аз съм тъжна, господин Станчев. Днес съм изключително натъжена." Мария Стоянова, член на Съвета за електронни медии (СЕМ), очевидно залагаше на емоцията в разговора си с главния изпълнителен директор на "Би Ти Ви медия груп" Павел Станчев. В тъмните ѝ очи обаче сълзи нямаше. В неговите (усмихнато сини) – още по-малко. В крайна сметка парите не вярват на сълзи. И колкото и от една страна, целият СЕМ да залагаше на общественото благо и интереса на социално слабите слоеве от населението, а от друга, ръководството на bTV да твърдеше колко тези неща са важни за него, и двете групи хора очевидно бяха наясно, че говорят за три неща: пари, пари и пари.

Действието всъщност се разиграваше в заседателната зала на СЕМ в един слънчев ден от отишлата си седмица. Буквално така: СЕМ от едната страна на масата, bTV – от другата. Основната тема на заседанието беше искането на "Би Ти Ви медия груп" регулаторът да отнеме лицензите на два от каналите ѝ (Ring.bg+1 и bTV Lady+1) за цифрово ефирно излъчване. Тезите на двете страни пък бяха кристални: bTV иска да спре да плаща на мултиплекса "НУРТС диджитъл" за двете програми, а СЕМ – да оправи положението по някакъв начин, за да не допусне и без това клатещата се като концепция цифровизация на безплатния ефир съвсем да рухне.

Сбогом, моя мечта. Аз не плача

"bTV винаги е била най-възторжения привърженик, направо фен на цифровизацията. И оставаме неин фен. Основният канал на bTV ще продължи да се излъчва по безплатния ефир. Каквото и да ни струва това", заяви Павел Станчев. "Основната причина да решим да се откажем за други два наши канала обаче е стратегическа", продължи той. И обясни (няколко пъти), че никъде в Европа нишови канали, каквито са Ring.bg+1 и bTV Lady+1, не са качени на безплатния ефир. "При положение че рекламният пазар в България е спаднал с 40% за последните пет години, изключително трудно е канал с нишова аудитория да оцелее при ефирно излъчване. При тези програми друг е икономическият модел – малкият рекламен дял в приходите се допълва от таксите за разпространение", обясни Станчев. Все пак напомняйки, че решението да се качат няколко канала на bTV на мултиплекса е на предишно ръководство на телевизията, и най-вече – че bTV вече е дала своята нескромна лепта за цифровизацията". Но пък видимо няма намерение да плаща повече за нея, без да има полза.

То се знае – просто нямаше как председателят на СЕМ Георги Лозанов да не натърти няколко пъти, че именно телевизията, още в зората на цифровизацията, настояваха максимум техни канали да получат лиценз за достъп до мултиплексите. И нямаше как Павел Станчев да не признае този безспорен факт. "Да, това е вярно. А сега ще изгубим лиценза на два от каналите си... Но нека и bTV да изгуби нещо. Тя често е обвинявана, че е мастодонт, че злоупотребява с това... Ето, сега и ние губим нещо, което много сме искали", говореше Павел Станчев.

С една дума, ако оставим емоциите настрана, оказа се, че гледаемостта на двата нишови канала на телевизията има нищожно увеличение, след като са станали достъпни безплатно за всички, и компанията няма никакво основание да продължи да плаща на мултиплекс оператора "НУРТС България" за място в мрежата му. Като се има предвид обаче, че каналите в безплатния ефир и без това хич не са много (девет), оттеглянето на два си е съществена загуба. Кое то нямаше как да не притесни, от една страна, контролирания от банкера Цветан Василев НУРТС (който и без това е на загуба от дейността си), и от друга страна, отговорните за цифровизацията органи.

Спри, не си отивай

"Цифровизацията е процес, който има пряко отношение към обществото, и по-конкретно към неговите социално слаби слоеве", напомни Георги Лозанов. И след като (май без много надежда) запита дали все пак bTV не би качила други свои канали на мултиплекса и дали не би се включила отново с друго съдържание на друг етап от процеса, и получи очакваните уклончиви отговори в стил "да, ама друг път", премина директно към същината на проблема: "Аз виждам тук възможност изобщо плочките от доминото на цифровизацията една по една да се сринат."

С една дума – СЕМ, както впрочем и Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) са напълно наясно, че макар и свалянето на два канала от безплатния ефир да не означава край на този тип излъчване, то може да означава началото на този край. По две причини. От една страна, ако тези две програми бъдат последвани от още, безплатната телевизия няма да "предава" нищо интересно. И от друга, самият мултиплекс се оказва губеща инвестиция (някак неочаквано на фона на големите надежди на собственика му). И след като се докаже като феномена "безсмислен монопол", "НУРТС диджитъл" все пак не може да работи завинаги на загуба, както прави в момента.

Казано направо, провалената схема на господство върху безплатния тв ефир заплашва да удари директно държавата. Която все пак не може да остави без никаква телевизия дори и малка част от населението си (след като аналоговият сигнал вече е спрял).

Затова и както Георги Лозанов по време на заседанието на СЕМ, така и председателят на КРС Веселин Божков преди около седмица заговориха за евентуална нужда от промяна на модела на този процес. "Бия тревога за това, че е възможно да се породят проблеми с цифровизацията", каза преди седмица Веселин Божков. Същата тревога сега изрази и Георги Лозанов. Никой от тях обаче не е категоричен каква да е тази промяна. И има защо – всяко предложение би било опасно за внасящия го, защото би предизвикало бурна реакция от целия пазар. Обсъжданите варианти са ясни: задължение за телевизиите да оползотворят издадените им лицензи за присъствие в безплатния ефир, подкрепа на държавата за разпространителя под някаква форма или помощ за телевизиите, за да станат достъпни за всички слоеве на обществото.

"Решение по този въпрос не можем да вземем сега. Затова искам да започнем по-широк разговор по темата с участието на създателите на съдържание, особено на най-големите от тях, за да установим в рамките на една дискусия какви са възможностите може би за нов модел на цифровизацията", заключи Георги Лозанов.

А защо не дадете пари?

Тук някъде директорът на bTV извади картата на мултинационалния опит на собственика си (СМЕ). "В някои други страни цифровизацията на ефира беше подпомогната финансово от ЕС. Например в Словения. При това говорим за солидна финансова помощ, която беше насочена към тв операторите, за да се направи за тях по-поносим този процес", каза Павел Станчев.

Като се заговори обаче за "насочване на помощ", логично идва и намесата на самия НУРТС. "Изключително бяхме изненадани от поведението на bTV, който е наш стратегически партньор, но изобщо не потърси среща с нас. Ние разбрахме от медиите за намерението им да поискат отнемане на лиценза за две от програмите си", каза Зина Трифонова – адвокат на дружеството. И от изказването ѝ оттук нататък стана ясно, че НУРТС напълно би подкрепил нов модел на цифровизацията, при който държавата поема част от отговорността си за това, че е възложила своя по същество социална задача на частен оператор.

С други думи, ако се говори за пари, нито bTV, нито НУРТС биха отказали да ги вземат. "Готови сме напълно да участваме в дискуссия, която да набележи промени в модела на цифровизацията така, че пенетрацията ѝ (проникването ѝ сред населението – бел. авт.) да се повиши", заключи Павел Станчев. Доста странна позиция, впрочем, предвид факта, че именно високата пенетрация на платена, а не на безплатна телевизия носи голяма част от приходите на телевизията под формата на такси от разпространителите.

Какво да се прави?

За момента СЕМ няма решение да отнеме ли лицензите на двете "проблемни" програми на bTV. По закон срок за това няма, но според Административно-процесуалния кодекс едномесечна липса на произнасяне означава мълчалив отказ. Дотам едва ли ще се стигне и вероятно СЕМ ще уважи желанието на телевизията.

По-големият проблем обаче остава. А той се състои в това, че "НУРТС България" (компанията-майка на оператора "НУРТС диджитъл") имаше бизнес план за начинанието си, който не се изпълнява. Както става ясно от отчета му до Българската фондова борса, "НУРТС България" има загуба от дейността си за 2013 г. от над 8 млн. лв., която е трансформирана в 4.1 млн. лв. печалба само и единствено с продажбата на сателитния бизнес на дружеството (за която пък се смята, че е по-скоро вътрешногрупова сделка). С оттеглянето на две програми от платформата приходите ѝ (малко над 66 млн. лв. за 2013 г.) ще спаднат още. Проблемът обаче би се задълбочил много, ако и други телевизии последват хода на bTV – например "Нова бродкастинг груп" с канала си Diema Family+1. От самата "Нова" не пожелаха да отговорят на въпросите на "Капитал". Като се има предвид липсата на ефект от цифровизацията за гледаемостта на канала обаче (виж карето), подобно решение не би било необосновано икономически.

Дупките в мрежата и касата на НУРТС обаче не са само негов проблем, доколкото операторът отговаря за държавната задача да осигури безплатна телевизия за тези, които не могат да си позволят друга. Затова и пропукването в схемата на едно дружество е заплаха, дори чисто политически, за държавата и управляващите. Затова сега пред тях стои въпроса как да излязат от ситуацията: като насилват телевизиите да плащат, като ги финансират за това със свои пари, като се обърнат за помощ от Европа или нещо четвърто.

Пъзелът има и още една фигурка, при това доста важна: Еврокомисията води дело срещу България заради порочния начин на провеждане на търговете за избор на мултиплекс оператори, които всъщност осигуриха монопол на групата на Цветан Василев в ефира. Де юре самият Василев само е консултант на офшорните инвеститори в НУРТС, КТБ е довереник на облигационерите на мултиплекса при емисията му от 40 млн. евро, а в мениджмънта на оператора влизат хора, свързани с банкера. Вторият мултиплекс – "Фърст диджитъл", дори няма открита връзка с Василев – бившето "Хану про" е собственост на швейцарско дружество. Публична тайна е обаче, че и двете компании се контролират именно от Василев. В тази посока говори и фактът, че за известно време "НУРТС България" беше смесено дружество между БТК и кипърска фирма, представявана в България от мажоритарния акционер на КТБ.

Решение по делото на ЕК се очаква през лятото. От това решение всъщност може да зависи и изхода от сегашната криза. "Всъщност въпросът е на кой етап от процедурата евентуално съдът ще върне процедурата", обясни един от най-запознатите адвокати. С други думи, има го и сценария, при който държавата да отнеме лиценза на "НУРТС България", при който е възможно да му плати компенсация за направените инвестиции в цифровата мрежа.

Снимка на три колони – Докато платените оператори се борят с цени, безплатният разчита на държавна подкрепа.